

ESCOLA I CULTURA DE PAU.

Aportacions al voltant dels trets que presenten les escoles que eduquen en i per la Cultura de la Pau.

Les aportacions que presentem resulten del treball realitzat en les jornades "No deixem la pau al balcó", que van tenir lloc els dies 1, 2, 3, 4 i 5 de juliol de 2003. Les jornades van ser organitzades des del Programa d'Educació en Valors de l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB) i la "Red de Organizaciones Comunitarias de Medellín", amb la col·laboració de l'Escola d'Educació per la Pau de la UAB i FUNDESO.

L'objectiu principal de las jornades va ser aportar respostes a les qüestions següents: **Com es caracteritza una persona educada en i per la Cultura de la Pau? Com és i què fa una escola que educa en i per la Cultura de la Pau?**

Les aportacions que es feren a les qüestions assenyalades van ser elaborades de manera compartida pels participants en els grups de treball o formaren part dels criteris a base de les experiències educatives presentades i redimensionades com a potenciadores de Cultura de la Pau.

Aquests criteris van ser exposats al final de les jornades i posteriorment han estat reordenats, a la vegada que sintetitzats, després d'una segona lectura del conjunt. Tot plegat per a una millor difusió.

La intenció és que puguin ser reutilitzats com a possibles referents per assenyalar aspectes de cada pràctica susceptibles de progrés i per a reconsiderar les condicions de viabilitat dels projectes, això, tant per a les escoles i llurs comunitats com per a les administracions. Així, cada un dels punts pot constituir-se en una proposta oberta susceptible de ser matitzada, conceptualitzada, ampliada i enriquida o aprofundida i, en tot cas, convertida en qüestió des de la qual seguir interrogant la pràctica.

Els criteris i els indicadors que s'exposen fan referència a valors, actituds, continguts, formes de gestió i d'organització que, considerats en el seu conjunt,

podrien configurar un model d'escola, amb el ben entès que no es pot confondre model i realitat, ja que les escoles tant els presenten com a punts forts que com punts febles, perquè en el seu esdevenir, en relació a si mateixes i al context, s'hi enllacen processos d'estabilitat, de regressió o de progrés.

Les respostes aportades per a cada qüestió abans presentada, van ser molt semblants, de manera que el que es creu que correspon a l'educació de la persona coincideix amb les actituds i comportaments esperats a l'escola, entesa com a organització, que pretén educar en i per la Cultura de la Pau. És per aquest motiu que us fem arribar aquelles que corresponen a l'Escola... (?falta nom escola)

UNA ESCOLA QUE EDUCA EN I PER LA CULTURA DE LA PAU ÉS UNA ESCOLA...

A) Crítica, compromesa i responsable

Es reconeix...

Sap mirar-se, es reconeix, es qüestiona i contrasta el seu saber fer en relació a un sistema ètic de valors. Per exemple: Som una escola que considera la sostenibilitat? L'educació de gènere? L'escolta i el diàleg en les situacions d'ensenyament i aprenentatge?

És conscient tant dels seus èxits com de les seves dificultats o mancances a partir del que redefineix les seves necessitats, reconstrueix i transforma els seus projectes.

Afronta i transforma les situacions adverses analitzant les condicions i els canvis necessaris que afronta, de manera progressiva, en cada un dels àmbits implicats.

Reconeix...

Legitima les persones des del coneixement i el reconeixement del seu saber i saber fer (diferències culturals, de gènere, temps, ritmes, habilitats...)

Tendeix a ser justa i equitativa, no excloent, considera l'alumnat com a persones amb drets i deures i no com a "clients".

Educa des del respecte quan considera les trajectòries prèvies de l'alumnat.

Reconeix l'activitat heterogènia (relacionada amb l'activitat cultural, de gènere, trajectòries personals, ritmes d'aprenentatge, temps, llenguatges...)

Es posiciona...

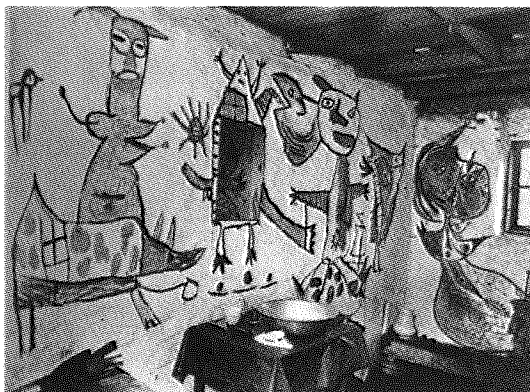
Pren una distància crítica i es posiciona enfront dels valors dominants de l'entorn, els medis de comunicació, les propostes, la legislació en temes d'educació o els valors o contravalors implícits i explícits que es promocionen, per exemple, en els llibres de text, entre d'altres.

Es compromet...

Es compromet a millorar la comunicació amb tots els i les alumnes per tal d'assegurar-los millor de reeixir llur escolaritat.

Parteix de la presa de consciència de les contradiccions entre el seu discurs i el que s'esdevé en la pràctica i es compromet en processos de transformació i de canvi.

Analitza i reivindica, des de la corresponsabilitat, aquelles condicions que es requereixen per a fer viable les

seves decisions de canvi (plantilles raonables i més estables, condicions de les infraestructures, millors quotes d'autonomia en les decisions curriculars i administratives, ajuda externa pel que fa a assessorament...)

Es compromet en la recerca de recursos formatius i materials per a la realització dels seus projectes (ajudes, concursos, programes europeus o de cooperació internacional, col·laboració en estudis o investigacions universitàries...)

B) Aprèn i emprèn: és una escola oberta al coneixement, a l'entorn, a la comunicació interna i externa.

Relaciona coneixement i aprenentatge amb l'acció transformadora que organitza en projectes d'innovació.

Entén el coneixement com una estratègia important per transformar la violència amb altres alternatives constructives.

Lletreja la quotidianitat, observa, escolta, s'informa, és inquieta.

Estableix ponts entre les persones, els coneixements i els entorns.

Reconeix el saber i el saber fer de l'alumnat (les diferències de ritmes, la diversitat de les famílies).

Dóna importància a la informació i comprensió sobre fets o conflictes que s'esdevenen en els àmbits locals i globals, considerant la comprensió de les causes i de les conseqüències a curt i a llarg termini. Així ensenya a aprendre, a descriure, a explicar, a relacionar, a demostrar, a argumentar, a entendre i a resoldre conflictes.

Estableix ponts entre les persones, facilita el retrobament i promou la construcció social de coneixements entre l'alumnat, alumnat i professorat, així com la resta de la comunitat educativa i més enllà.

Valora la intuïció, l'empatia i la cooperació.

Proposa i accepta altres propostes educatives relacionades amb temes interessants per a l'alumnat i que faciliten el mutu compromís en la comunicació en les situacions d'ensenyament i aprenentatge.

Considera les motivacions, les expressions i les maneres d'entendre de l'alumnat negociant significats, facilitant l'accés al coneixement entès com a formal. Exemple de la producció d'un programa de ràdio en què l'alumnat considerant com "irrecuperable" adquireix disponibilitat per a tractar temes de matemàtiques, llengua i literatura, poesia, entre d'altres.

Sap integrar rigor i entusiasme en el treball escolar.

Contempla la construcció social del coneixement, la coordinació de punts de vista en situacions d'interacció social com a procediment bàsic per a la construcció de coneixements i com a habilitat essencial en la gestió i resolució de conflictes, siguin de caràcter cognoscitiu o social.

Considera la importància d'acollir les motivacions i els interessos de l'alumnat, de tenir en compte les seves opinions i les seves idees com a objecte de reflexió i de diàleg.

Implica la comunitat educativa en el seu projecte...

Comparteix activitats i projectes entre grups, amb les famílies, en associacions, en què participa tot l'alumnat, sigui el que sigui el que hi hagi darrere de cada un o de cada una, del context familiar i social o de procedència.

Entén l'educació com a projecte per a tota la vida que abasta àmbits que van molt més enllà de l'escola.

Afronta i respon a les transformacions de l'entorn...

Gestiona la incertesa d'aprofundir en la informació i en la comunicació, cerca alternatives per actualitzar les maneres d'ensenyar i aprendre. (Per exemple: incorpora les noves tecnologies com a recurs no com a problema)

Actualitza conceptes i qüestiona comportaments en relació a feminitats i masculinitats, la interculturalitat, la sostenibilitat, entre d'altres.

Reconeix les pròpies trajectòries i les seves paraules per anar dimensionant les seves pràctiques des dels criteris de la Cultura de la Pau

Es desenvolupa en i des de la complexitat...

Tendeix a superar la dicotomia exclouent entre intern/extern, públic/privat, individual/col·lectiu, grans/petits, gent jove/gent gran, local/global, intel·ligència/emocions i afectes quant que es comparteixen espais de comunicació fins ara prohibits com la presència dels pares i de les mares a l'aula, la col·laboració i la cura entre edats diverses, s'estableixen xarxes i agermanaments, s'integren ritmes individuals i col·lectius d'ensenyament i aprenentatge, etc.

C) Genera comunicació i complicitats...

Aprèn de la relació constructiva amb els altres...

Crea contextos de comunicació i d'aprenentatge. Te i dóna veu, té en consideració les diferents veus.

Comparteix idees i projectes entre l'alumnat, amb i entre el professorat, amb les famílies i altres entitats educatives a les quals saben implicar en projectes.

Coopera amb les famílies compartint el projecte educatiu, anima a la creació i/o a la continuïtat de les associacions de pares i mares.

És acollidora i afectuosa...

Té en compte que les necessitats o dificultats afectives poden minvar la disponibilitat o la capacitat per aprendre.

L'escola es defineix com a lloc de benestar en el sentit que ofereix la vivència de l'harmonia quan té lloc l'escolta i el reconeixement de cada persona: del seu llenguatge, del ritme en el temps, dels seus coneixements...

Promou les relacions entre l'alumnat de diferents edats per a la mútua ajuda i/o acompanyament afectiu.

Considera l'equilibri emocional dels nens i de les nenes com un factor indispensable per a la disponibilitat per aprendre, a la vegada que s'entén que l'aprenentatge també contribueix a aquest equilibri. Per tant, es tendeix a viure l'activitat docent en una atmosfera de comprensió i d'afecte.

Ensenya a aprendre a escoltar i a conèixer el propi desig, els sentiments i les emocions que acompanyen les situacions.

D) És autònoma, potencia la responsabilitat i la participació.

Educa en l'autonomia...

Promou una autonomia real, no fictícia, per a desenvolupar el seu projecte.

Pren les decisions necessàries per contextualitzar el projecte educatiu al seu entorn.

Implica tots els actors en la presa de decisions des dels diferents llocs de responsabilitat i, sobretot, hi inclou, en diferent grau, l'alumnat.

S'implica en processos de canvi com a expressió de la seva cultura d'avaluació, de caràcter formatiu i continuat, que li permet afrontar els reptes de canvi que li presenta el seu context intern i extern.

Sap assenyalar a l'administració la seva corresponsabilitat en la viabilitat del projecte a la vegada que contribueix en la recerca de recursos econòmics, materials i humans per a la seva realització.

Potencia la capacitat de lideratge...

Facilita a l'alumnat el descobriment de nous rols, la capacitat de lideratge dels nois i les noies, i ho fa transformant les mirades i les actituds al voltant de la pròpia representació d'actituds, d'expectatives, el coneixement del propi potencial, la capacitat de ser i de influir. Una mirada diferent en relació al propi projecte de vida entès també des de la possibilitat del compromís social.

Implica l'alumnat en projectes relacionats amb altres entitats de la ciutat o altres entorns.

Contribueix a la recuperació d'una imatge positiva de l'escola i, en algunes ocasions, promou o accepta la seva visibilitat en els mitjans de comunicació.

Ensenya i aprèn de la gestió participativa...

Busca la cohesió dels seus membres per compartir un projecte pel qual aprèn a coordinar les diferents mirades respecte a preocupacions comuns. Obté la cohesió a través de la creació d'espais de trobada, de reconeixement i de confiança.

Reconèixer la necessitat que els diferents col·lectius contribueixin en la construcció del Projecte Educatiu des de l'autonomia i la corresponsabilitat en la presa de decisions.

Els canvis s'inscriuen dins un procés d'avaluació continuada en relació als aprenentatges de l'alumnat, tant pel que fa al seu progrés, per la no exclusió, com en aquells canvis d'actituds i de comportaments que es poden vincular a la Cultura de la Pau.

La participació de l'alumnat va des de la seva implicació en la revisió crítica, l'explicitació d'un sistema de valors, fins a la presa de decisions de millora, el seguiment del procés i l'autovaloració del canvi.

E) És flexible i tendeix a la cohesió i a la coherència.

És flexible...

Flexibilitza les seves estructures en funció de les necessitats del projecte i promou un lideratge compartit.

Organitza espais, temps i relacions en funció de les necessitats de l'alumnat i del professorat.

Promou la relació i la interacció entre l'alumnat de diferents edats i gèneres per a l'ajuda mútua, l'educació en la responsabilitat dels grans vers els petits, la confiança o la interacció en relació als coneixements.

Negociadora, cohesionada, coherent...

La implicació de la comunitat educativa en projectes d'innovació s'assoleix mitjançant la comunicació i la negociació.

L'escola ensenya i aprèn a compartir els valors portadors de la Cultura de la Pau des de la transversalitat o de la diversitat de necessitats i projectes.

Tendeix a ajustar els comportaments al discurs o als valors que es prediquen; per exemple, si es parla de diàleg a l'escola, la relació, dita pedagògica, no es pot donar només de manera unidireccional.

És conscient que els canvis requereixen temps, que el treball en equip, per exemple, és un aprenentatge que sovint no forma part de la cultura d'escola i, per tant, considera els canvis a curt i a llarg termini.

Atribueix la mateixa importància a qualsevol etapa educativa en el sentit que no considera les unes com a trànsit cap a les altres o d'aquestes a l'institut o a la universitat.

Entén l'aprenentatge en la Cultura de la Pau com un aprenentatge que forma part del seu estil o manera de fer, de la mateixa vida de l'escola i com aprenentatge per a tota la vida.

